

**SZKOŁA MUZYCZNA I ST. NR. 1
IM. STANISŁAWA WIECHOWICZA
W KRAKOWIE**

PROGRAM NAUCZANIA

INSTRUMENT – WIOŁONCZELA

SZKOŁA MUZYCZNA I STOPNIA

**Opracowanie:
mgr Alina Grochala
mgr Wiesław Murzański**

Podstawa prawna:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (Dz. U. z dnia 28 sierpnia 2019 r. Poz. 1637)

Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych (Dz. U. z dnia 5 lipca 2019 r. Poz. 1247)

Statut Szkoły Muzycznej I Stopnia Nr 1 im. Stanisława Wiechowicza w Krakowie.

Podstawa programowa jest zbiorem głównych celów nauczania oraz przewidywanych efektów kształcenia osiąganych przez uczniów. Treści merytoryczne zawarte w podstawie programowej muszą być uwzględnione przez nauczycieli w szczegółowych programach nauczania realizowanych w szkole muzycznej I stopnia.

Proces kształcenia artystycznego należy rozumieć jako zjawisko synkretyczne. Łączy on rozwój umiejętności instrumentalnych, wrażliwości emocjonalnej, wiedzy ogólnomuzycznej oraz kompetencji społecznych i kulturowych. Nauczyciel zgodnie z założeniami zawartymi w celach głównych podstawy programowej powinien zwracać uwagę na to, aby uczeń, oprócz opanowania podstawowych umiejętności gry na instrumencie, rozwijał wrażliwość muzyczną. To zamiłowanie do muzyki trzeba traktować zarówno jako przyczynę, jak i cel nauczania. Powinno ono być impulsem do podjęcia nauki gry na instrumencie, a jego pogłębianie musi stać się naturalnym celem, do którego zmierza cały proces kształcenia.

Jednak celem nadrzędnym nauczania w szkole muzycznej I stopnia jest wykształcenie prawidłowych nawyków ruchowych, dających szansę na dalszy rozwój i kontynuację nauki w szkole muzycznej II stopnia. Należy zwracać uwagę na to, by przy możliwych rozbieżnościach w zakresie poziomu trudności programu czy jego ilości, budować solidne podstawy profesjonalnego warsztatu instrumentalnego. Nauczyciel winien wykazywać się elastycznością w konstruowaniu szczegółowych programów nauczania, mając na uwadze możliwości wykonawcze i percepcyjne ucznia. Dobór repertuaru zarówno solowego jak i zespołowego powinien uwzględniać treści zawarte w Podstawie programowej, jednak konkretne wymagania muszą wspomagać harmonijny rozwój dziecka, nie zniechęcając go przy tym do kontynuowania nauki.

Kształcenie umiejętności gry na instrumencie należy uzupełniać wiedzą z innych przedmiotów muzycznych, wzbogacając ją o nowe treści wspomagające rozwój dziecka.

Podstawa przewiduje także konieczność wykształcenia załączków osobowości artystycznej uczniów, szczególnie w kontekście występów publicznych.

Uczeń szkoły muzycznej I stopnia powinien być zachęcony i przygotowany do uczestnictwa w kulturze muzycznej zarówno w formie czynnej jak i biernej.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA OGÓLNE

1. Umuzycznianie i rozbudzenie wrażliwości muzycznej.

Uczeń rozwija zainteresowania muzyczne uczęszczając na koncerty i słuchając muzyki z nagrań. Uczestniczy w życiu muzycznym szkoły i środowiska.

2. Kształcenie teoretycznych podstaw gry na instrumencie.

Uczeń poznaje zasady notacji oraz podstawowe terminy i pojęcia, niezbędne w odczytaniu i realizacji tekstu muzycznego. Zdobywa wiedzę dotyczącą budowy instrumentu.

3. Kształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie.

Uczeń kształci umiejętność zachowania prawidłowej postawy podczas gry na instrumencie oraz właściwego posługiwania się aparatem gry. Poznaje zasady strojenia i konserwacji instrumentu. Rozwija podstawy techniki instrumentalnej oraz wrażliwość na jakość dźwięku i intonację. Próbuje improwizować proste tematy melodyczne i grać ze słuchu.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad repertuarem.

Uczeń, pod kierunkiem nauczyciela, poznaje sposoby samodzielnej pracy w zakresie jej organizacji, kontroli i samooceny.

5. Przygotowanie do występów solowych i zespołowych.

Uczeń poznaje zasady występów publicznych: umiejętność koncentracji, prezentacji estradowej oraz współpracy z innymi instrumentalistami.

CELE KSZTAŁCENIA – WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE

1. Umuzykalnianie i rozbudzanie wrażliwości muzycznej.

Uczeń:

- uczestniczy w życiu muzycznym szkoły, biorąc udział w koncertach oraz audycjach szkolnych
- orientuje się w zasadach obowiązujących w świecie muzycznym, zarówno jako uczestnik czynny jak i bierny
- odróżnia i definiuje podstawowe gatunki muzyki (muzyka klasyczna, muzyka ludowa, muzyka rozrywkowa, jazz)
- na podstawie swoich doświadczeń z muzyką, określa własne potrzeby i oczekiwania odnośnie realizowanego programu
- uczestniczy w różnych formach muzykowania zespołowego
- wykazuje naturalną potrzebę ekspresji i kreatywności artystycznej

Sposoby realizacji celu.

Uczeń:

- uczestniczy jako słuchacz w koncertach i spektaklach przeznaczonych dla dzieci (np. Opera Krakowska – „Mały lord”, „Kopciuszek”, „Pan Wiolinem”, „Księża lasu” lub w koncertach z cyklu „Ars Amanda” organizowanych przez Filharmonię Krakowską)
- bierze udział w organizowanych przez szkołę warsztatach muzycznych, lekcjach otwartych, skierowanych do odpowiedniej grupy wiekowej
- słucha wskazanych przez nauczyciela nagrań (np. serwis Youtube) w celu kształcenia umiejętności rozróżniania podstawowych gatunków muzycznych
- formułuje wypowiedzi na temat wysłuchanych utworów muzycznych
- prowadzi dyskusje na temat wysłuchanych (obejrzanych) koncertów, przedstawień lub innych imprez muzycznych

- realizuje wskazówki nauczyciela dotyczące zasad dobrego wychowania oraz kulturalnego zachowania się w miejscach publicznych (sale koncertowe, teatry)

2. Kształcenie teoretycznych podstaw gry na instrumencie.

Uczeń:

- zna system notacji muzycznej w zakresie klucza basowego, tenorowego i wiolinowego
- zna i stosuje podstawowe terminy i pojęcia muzyczne, umożliwiające poprawne odczytanie i realizację tekstu muzycznego
- zna podstawowe środki wyrazu muzycznego (agogika, dynamika, artykulacja, barwa dźwięku, wibracja)
- zna zasady wydobywania i kształtowania dźwięku
- dba i stosuje poprawną intonację w grze
- wykazuje się podstawową wiedzą na temat budowy instrumentu, umie nazwać jego poszczególne części jak i ich funkcję

Sposoby realizacji celu.

Uczeń:

- śpiewa piosenki ze słuchu i z nut – takie działanie rozwija słuch muzyczny i muzykalność oraz umiejętność rozróżniania wysokości dźwięków
- śpiewa i rozpoznaje poznane interwały
- wykonuje zabawy rytmiczne ze śpiewaniem – rozwijają one i ugruntowują poczucie rytmu, pozwalają odróżniać wartości rytmiczne
- wykonuje zabawy dydaktyczne, które umożliwiają zdobycie wiedzy teoretycznej i praktycznej np. szukanie zwierzątek na wiolonczeli i smyczku (ślimak, żabka) umożliwia szybkie poznanie budowy instrumentu i smyczka
- poprzez gry dydaktyczne - zdobywa wiedzę teoretyczną oraz ją utrwala np. zabawa z kartami, na których narysowane są pojedyncze nuty pozwala, na korelację zapisu nutowego z określoną wysokością dźwięku
- zostaje zapoznany przez nauczyciela z wybranymi pojęciami z zakresu zasad muzyki niezbędnymi podczas pracy nad utworami
- samodzielnie określa i rozpoznaje wysokości dźwięków, wartości rytmiczne, tempo, metrum, znaki chromatyczne oraz oznaczenia interpretacyjne na podstawie zapisu nutowego
- korzysta z dostępnych źródeł wiedzy o muzyce (słowniczek muzyczny, encyklopedie muzyczne, internet)

Zagadnienia dotyczące teoretycznych podstaw gry na instrumencie realizowane są dwutorowo: na zajęciach teoretycznych oraz na lekcjach instrumentu. Zasadniczym celem w nauczaniu dzieci gry na instrumencie powinno być ściśle powiązanie praktyki wykonawczej z wiadomościami teoretycznymi i umiejętnościami słuchowo-głosowymi, koniecznymi do rozwinięcia ogólnej muzykalności ucznia. Nauczyciel powinien wyjaśnić uczniowi tytuł utworu, zwrócić uwagę na styl i epokę, z której utwór pochodzi. W pracy kierujemy się zasadą: od ogółu do szczegółu.

3. Kształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie.

Uczeń:

- zachowuje prawidłową postawę podczas gry na instrumencie
- określa poprawność nastrojenia instrumentu i podejmuje próby samodzielnego strojenia
- jest wrażliwy na jakość wydobywanego dźwięku i potrafi go kreować
- prawidłowo układa prawą i lewą rękę oraz wydobywa dźwięk przy zachowaniu swobodnego aparatu gry
- sprawnie porusza się w pozycjach szybkowych, stosując prawidłowe zmiany pozycji
- wykazuje się podstawową techniką gry, stosuje właściwy podział smyczka i operuje podstawowymi sposobami artykulacji (detache, portato, legato, martele, staccato)
- posługuje się techniką przygotowawczą
- prawidłowo realizuje zapis muzyczny pod względem metryki, agogiki i dynamiki
- poznaje budowę gam majorowych i minorowych oraz pasaży; uczy się je rozpoznawać i wykonywać
- prawidłowo wykonuje proste dwudźwięki i akordy
- dba o czystość intonacji
- prawidłowo odtwarza głosem linię melodyczną
- wykazuje się umiejętnością frazowania
- używa wibracji jako środka wyrazu muzycznego
- zna różne sposoby zapamiętywania utworów i potrafi zastosować je w praktyce
- poprawnie odczytuje a vista prosty utwór w tempie wolnym
- gra ze słuchu proste tematy melodyczne

Sposoby realizacji celu.

- dobór odpowiedniej dla ucznia wiolonczeli i smyczka
- zabawy ruchowe wyrabiające poczucie świadomego ruchu, koordynację ruchu, koncentrację oraz umiejętność rozróżniania napięcia od rozluźniania całego ciała i poszczególnych jego części. Należy stosować język obrazowy np. zabawa na koordynację ruchową
- ćwiczenia na rozwój niezależności palców np. kręcenie kółek każdym palcem osobno w obie strony, stukanie palcami o blat stołu w różnych układach itp.
- zabawy ruchowe przygotowujące do prawidłowej postawy przy instrumencie oraz prawidłowego oparcia wiolonczeli na mostku
- zabawy z ołówkiem przygotowujące układ prawej ręki do poprawnego uchwytu smyczka
- ćwiczenia na pustych strunach: stopniowanie trudności od pizzicato prawą ręką poprzez smyczki krótkie do długich z uwzględnieniem podziałów smyczka wraz z kontrolą jakości dźwięku
- wprawki – ćwiczenia dla lewej ręki. Stopniowanie trudności, różnicowanie układów palcowych
- nauka śpiewania z pamięci prostych piosenek z tekstem, granych później na instrumencie ze słuchu i z nut. Pierwsze piosenki grane palcami realizujemy w następujący sposób: poznajemy piosenkę śpiewając i stosując zabawy ruchowe, gramy rytm pizzicato na pustych strunach, gramy melodię pizzicato, gramy smyczkiem

- granie prostych melodii ze słuchu i transponowanie od zadanych dźwięków
- preludiowanie – granie prostych improwizacji
- ćwiczenia usprawniające pracę rąk z zastosowaniem techniki przygotowawczej (ćwiczenie gam, etiud, wprawek)
- ćwiczenia usprawniające zmiany pozycji
- ćwiczenia rozwijające biegłość palców
- praca nad precyzją intonacyjną – wyrabianie aktywności i wyobraźni słuchowej uczniów (zanim zagrasz wyobraź sobie linię melodyczną)
- praca nad precyzją rytmiczną (klaskanie tematów rytmicznych z głośnym liczeniem, ćwiczenie z metronomem)
- ćwiczenia – wprawki rozwijające technikę dwudźwiękową i akordową (stopniowanie trudności – rozpoczynamy od interwałów, w których dźwięk dolny jest pustą struną)
- systematyczne czytanie z uczniem nowych utworów lub ich fragmentów – rozwijanie umiejętności czytania a vista, wytyczenie kierunku pracy w domu, unikanie błędów w pierwszym etapie pracy, a w przyszłości podniesienie jakości samodzielnie podejmowanych działań
- samodzielne czytanie łatwych utworów w domu
- ćwiczenia ruchowe przygotowujące wibrację oraz granie odpowiednio dobranego repertuaru rozwijającego wibrację(utwory o charakterze kantylenowym)
- kształcenie świadomej kontroli aparatu gry (ćwiczenie przed lustrem oraz analiza swoich nagrań video z występów)

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad repertuarem.

Uczeń:

- dba o swój warsztat pracy (dobór krzesła i jego wysokość, ustawienie pulpitu, oświetlenie) i jego estetykę
- opracowuje plan pracy uwzględniając ćwiczenie w harmonogramie dnia
- samodzielnie koryguje błędy dotyczące aparatu gry, tekstu, intonacji i artykulacji
- dostosowuje sposób ćwiczenia do zaistniałego problemu
- ocenia efekty własnej pracy
- prezentuje umiejętność samodzielnego opracowania łatwego utworu w zakresie opanowanych dotychczas elementów techniki

Sposoby realizacji celu.

W obszarze działań przygotowujących ucznia do samodzielnej pracy nad zadanymi problemami, na każdym etapie nauki nauczyciel objaśnia uczniowi pracę domową i sposób jej realizacji, wskazując sposoby ćwiczenia. Nauczyciel rozwija u ucznia proces sprzężenia zwrotnego, poprzez korektę błędów na lekcji. Stopniowo, w miarę rozwoju i zaawansowania umiejętności ucznia pozostawia mu coraz więcej swobody w sposobach pracy nad zadanym materiałem.

5. Przygotowanie do występów solowych i zespołowych.

Uczeń:

- koncentruje się przed występem i podczas koncertu

- zna podstawowe zasady zachowania się na estradzie (strój, wejście, zejście, ukłon)
- wykazuje się umiejętnością gry w różnych formach muzykowania solowego i zespołowego
- w prezentacji estradowej wykorzystuje wyobraźnię muzyczną i ekspresję
- uczestniczy jako solista i kameralista w audycjach, koncertach, konkursach i przesłuchaniach
- zna i stosuje metody opanowania tremy przed występem i podczas koncertu
- potrafi grać z akompaniamentem
- część programu koncertowego wykonuje na pamięć
- samodzielnie wykonuje zadania wyznaczone przez nauczyciela
- uczestniczy w różnych formach życia muzycznego
- uczestniczy w życiu muzycznym szkoły, biorąc udział w koncertach oraz audycjach szkolnych

Sposoby realizacji celu.

- uczeń otrzymuje od nauczyciela szczegółowe instrukcje dotyczące występu – sposobu zachowania się na estradzie oraz ubioru
- nauczyciel organizuje uczniowi w klasie „próbne” występy
- nauczyciel po każdym występie omawia z uczniem stopień zrealizowania przez niego założeń muzycznych i udziela wskazówek do dalszej pracy
- nagrywanie występów – to forma pozwalająca uczniowi dokładnie obejrzeć i przeanalizować swój aparat gry, zachowanie na estradzie oraz ocenić stopień zrealizowania celów artystycznych
- nauczyciel kształci umiejętność współpracy ucznia z pianistą – akompaniatorem lub z kolegami z zespołu
- nauczyciel od początku edukacji stopniowo zapoznaje ucznia z różnymi technikami zapamiętywania utworów

EFEKTY KSZTAŁCENIA PO ZAKOŃCZENIU NAUKI W SZKOLE MUZYCZNEJ I ST.

Uczeń:

- szanuje dziedzictwo kulturowe swojego i innych narodów
- przestrzega zasad kultury, etyki i prawa autorskiego
- posiada wiedzę niezbędną do rozwijania gry na instrumencie i do świadomego uczestnictwa w życiu muzycznym
- wykazuje wrażliwość artystyczną w kreatywnym realizowaniu zadań
- rozwija pasję muzyczną poprzez podejmowanie inicjatyw artystycznych
- publicznie prezentuje swoje dokonania
- podczas gry na instrumencie prawidłowo operuje aparatem gry
- czyta nuty ze zrozumieniem, potrafi wykonać a vista proste utwory muzyczne
- wykorzystuje wiedzę ogólnomuzyczną oraz umiejętności niezbędne do zrozumienia i wykonywania utworów.
- świadomie wykorzystuje słuch muzyczny w działaniach praktycznych
- realizuje wskazówki wykonawcze ze zrozumieniem

- ocenia jakość wykonywanych zadań
- pracuje w zespole pod nadzorem osoby odpowiedzialnej za realizację projektu oraz bierze współodpowiedzialność za efekt tej pracy
- integruje się i współpracuje z członkami zespołu
- buduje relacje oparte na zaufaniu
- wykazuje się w działaniu aktywną postawą
- organizuje swoją indywidualną pracę
- systematycznie rozwija swoje umiejętności
- wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną
- przewiduje skutki podejmowanych działań
- potrafi skutecznie radzić sobie ze stresem
- jest przygotowany do kontynuowania nauki w szkole muzycznej II stopnia

WARUNKI NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU NAUCZANIA

Do realizacji zadań zawartych w programie niezbędne są estetyczne pomieszczenia z dobrą akustyką i właściwym oświetleniem. Sale powinny być wyposażone w pomoce dydaktyczne, m.in. pulpity, krzesła o różnej wysokości, deskę krzyżakową, lustro. Szkoła powinna posiadać odpowiednie instrumentarium niezbędne do realizacji zawartych w programie (różnej wielkości wiolonczele i smyczki, pianina). Uczeń powinien posiadać instrument do ćwiczenia w domu. Niezbędna jest także biblioteka szkolna zaopatrzona w odpowiedni i szeroki repertuar nutowy (w miarę możliwości aktualizowany o nowe utwory literatury wiolonczelowej) oraz publikacje metodyczne. Ponadto wskazany jest dostęp do aparatury umożliwiającej nagrywanie i odtwarzanie.

W nauczaniu początkowym pożądana jest aktywność rodziców w realizacji procesu dydaktycznego. Dotyczy to ich obecności na lekcjach oraz współuczestniczenia w codziennych ćwiczeniach z dzieckiem w domu. Zaangażowanie rodziców znacznie przyspiesza postępy dziecka w nauce gry na wiolonczeli.

CYKL SZEŚCIOLETNI

PIERWSZA KLASA

Zagadnienia techniczne i wiadomości teoretyczne

Dobór instrumentu o odpowiedniej dla ucznia wielkości, zaopatrzonego w czysto brzmiące struny oraz właściwej długości smyczka.

Zapoznanie ze składowymi częściami wiolonczeli i smyczka.

Znajomość zasad czyszczenia i konserwacji wiolonczeli i smyczka.

Poznanie roli poszczególnych elementów instrumentu i smyczka w procesie powstawania dźwięku.

Podstawowe wiadomości z zakresu historii wiolonczeli.

Prawidłowa postawa przy grze, trzymanie instrumentu, punkty oparcia, umiejętność dobrania właściwej długości nóżki do wzrostu grającego.

Prawidłowe ułożenie aparatu gry prawej ręki – uchwyt smyczka.

Prowadzenie smyczka po strunach.

Prawidłowe ułożenie aparatu gry lewej ręki.

Działanie palców lewej ręki.

Aplikatura w I pozycji. Nazwy dźwięków.

System notacji muzycznej. Pięciolinia, linie dodane, klucz basowy, nuty i pauzy.

Zasadnicze oznaczenia dynamiki i tempa.

Oznaczenia kierunku smyczka, oznaczenie legato.

Zaznajomienie ucznia z szerokim układem w I pozycji.

Ćwiczenia z zastosowaniem:

- wartości rytmicznych: ćwierćnuty, półnuty, całej nuty, półnuty z kropką, ósemki, ćwierćnuty z kropką oraz odpowiadających im pauz
- artykulacji non legato, legato po 2,3 lub 4 dźwięki
- dynamiki w granicach piano – mezzoforte
- tempa umiarkowanego i wolnego
- dźwięku czystego i płynnego
- właściwego podziału smyczka

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy: G, C, D, F w jednej oktawie, z zastosowaniem różnych, lecz łatwych układów rytmicznych. Odpowiednie tercje łamane i pasaże.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. I
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę (utwory z towarzyszeniem fortepianu - według uznania nauczyciela)
- H. Schlemuller – 20 łatwych utworów op. 19 (wyd. Zimmerman)
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiału do opracowania w ciągu roku.

Znajomość nut i dźwięków w I pozycji, znaków i oznaczeń muzycznych przewidzianych w programie nauczania.

Gamy: G, C, D, F oraz tercje łamane i pasaże w I pozycji (z pamięci).

Ćwiczenia ze „Szkół” w liczbie określonej przez nauczyciela.

10 utworów solowych ze „Szkół” lub z towarzyszeniem fortepianu (z pamięci).

Uczeń powinien stosować właściwy podział smyczka, grać intonacją poprawną i dźwiękiem czystym.

Program przesłuchania promocyjnego.

Jedna etiuda.

Dwa utwory z towarzyszeniem fortepianu.

DRUGA KLASA**Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne****Artykulacja:**

Gra dolna i górną połową smyczka, gra całym smyczkiem.

Detache – również ósemkami.

Staccato – ćwierćnutami i ósemkami.

Legato – po 2, 3, 4 dźwięki w tempie umiarkowanym, ze zmianą strun.

Martele.

Rytmika:

Wartości nut i pauz: ósemka, ćwierćnuta z kropką i ósemka, szesnastki, triole.

Dynamika:

W granicach piano – forte.

Pozycje:

I pozycja – układ szeroki.

Półpozycja.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy durowe: G, A, F, B, Es w jednej oktawie.

Gamy: C, D w dwóch oktawach.

Odpowiednie tercje łamane i pasaże.

Tempo umiarkowane.

REPERTUAR**Szkoły i ćwiczenia**

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. I
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę

Etiudy

- S. Lee – 40 łatwych etiud w I pozycji op. 70
- L. Grigoryan – Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- 8 utworów z różnych zbiorów – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Wszystkie problemy techniczne według materiału nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” w liczbie określonej przez nauczyciela.

Gamy, tercje łamane, pasaże – według materiału nauczania.

10 etiud – np. S. Lee (lub inne).

Program egzaminu promocyjnego.

Jedna gama, tercje łamane, pasaże.

Jedna etiuda.

Dwa utwory z towarzyszeniem fortepianu.

TRZECIA KLASA**Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne****Pozycje:**

IV pozycja – gra w pozycji i ze zmianą pozycji.

Flażolety naturalne.

Artykulacja:

Detache.

Legato – do 8 dźwięków.

Martele – ćwierćnutami i ósemkami w tempie umiarkowanym.

Dwudźwięki:

Łatwe dwudźwięki – oktawa, seksta, tercja.

Dynamika:

W granicach pp – f oraz crescendo i decrescendo.

Rytmika:

Synkopa ćwierćnutowa i ósemkowa.

Wibracja:

Wstępna nauka wibracji.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy: C, D, F, G, d, g – w dwóch oktavach. Odpowiednie pasaże i tercje łamane.

Gamy: A, Es, B, c, a, h – w jednej oktawie. Odpowiednie pasaże i tercje łamane.

Tempo umiarkowane.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. I (c.d.)
- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. II
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę (c.d.)
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże (c.d.)

Etiudy

- S. Lee – 40 łatwych etiud op. 70 w I pozycji
- K. Wiłkomirski – 12 etiud
- L. Grigoryan -Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- 4 utwory dowolne (z różnych zbiorów – według uznania nauczyciela)

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Wszystkie problemy techniczne według materiału nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” i innych podręczników w liczbie określonej przez nauczyciela.

Gamy, tercję łamane, pasaże – według materiału nauczania.

6 etiud.

4 utworów z towarzyszeniem fortepianu.

Program egzaminu promocyjnego.

Jedna gama, tercję łamane, pasaże.

Jedna etiuda.

Dwa utwory dowolne z towarzyszeniem fortepianu (z pamięci).

CZWARTA KLASA

Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne

Artykulacja:

Doskonalenie detache oraz marteles w różnych częściach smyczka.

Legato: 4 – 8 szesnastek w tempie umiarkowanym.

Arpeggio na trzech i czterech strunach legato w tempie umiarkowanym.

Dwudźwięki:

Tercje, seksty – techniką przygotowawczą.

Dynamika:

Kształtowanie dźwięku pod względem barwy i nasilenia w granicach pianissimo – forte.

Klucz tenorowy.

Nauka wibracji.

Pozycje:

II i III – gra w pozycji i ze zmianą pozycji (dla zdolniejszych uczniów w I półroczu).

Technika kciuka – ćwiczenia wprowadzające (według uznania nauczyciela).

Rytmika:

Rytm punktowany.

Ozdobniki:

Przednutka długa i krótka, mordent.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Do trzech znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaw z zastosowaniem różnych rodzajów artykulacji (również po cztery legato), w tempie umiarkowanie szybkim.

REPERTUAR**Szkoły i ćwiczenia**

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. II
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże

Etiudy

- S. Lee – Etiudy wybrane z op. 31 i 131 (PWM)
- K. Wiłkomirski – 12 etiud
- J. Dotzauer – Etiudy (PWM – z. I)
- L. Grigoryan - Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- B. Romberg – Sonata B-dur (cz. I)
- B. Romberg – Sonata e-moll
- J. B. Breval – Trzy łatwe sonaty (jedna cz. według uznania nauczyciela)
- N. Bakłanowa – Melodyjne ćwiczenia
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Gamy, tercje łamane, pasaże, dwudźwięki – według materiału nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” w liczbie określonej przez nauczyciela.

6 etiud.

Wszystkie problemy techniczne według materiału nauczania.

Program egzaminu promocyjnego.

Jedna gama (durowa lub mollowa), tercje łamane, pasaże.

Etiuda z zastosowaniem II, III, IV pozycji.

Dwa utwory z towarzyszeniem fortepianu.

PIĄTA KLASA**Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne****Artykulacja:**

Doskonalenie detache, martele, legato – na różnych strunach.

Zapoznanie ucznia z techniką smyczka skaczącego – spiccato, sautille.

Dwudźwięki:

Tercje, seksty – na długich dźwiękach.

Akordy:

Łatwiejsze akordy trzygłosowe.

Dynamika:

W granicach pianissimo – forte , crescendo i decrescendo w grze legato.

Pozycje:

V, VI, VII – gra w pozycjach i ze zmianami pozycji.

Doskonalenie techniki kciuka.

Ozdobniki:

Tryl, obiegnik, mordent, przednutka długa i krótka.

Nauka strojenia instrumentu.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Do trzech znaków przykluczowych.

Pasaże i tercje łamane – przez dwie oktawy.

Gamy grane różną artykulacją oraz legato po osiem dźwięków.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. II
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- K. Wiłkomirski – Ćwiczenia na lewą rękę
- O. Sevcik – Ćwiczenia na prawą rękę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże
- Z. Wojciechowska – Dwudźwięki na wiolonczelę

Etiudy

- J. Dotzauer – Etiudy (z. I – c.d.)
- S. Lee – 40 melodyjnych etiud op. 31
- F. A. Kummer – 10 etiud
- L. Grigoryan - Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- N. Bakłanowa – Melodyjne ćwiczenia (c.d.)
- P. Czajkowski – 15 utworów
- A. Chaczaturian – Andantino
- B. Marcello – Sonata (ze zbioru sonat)
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Gamy, tercje łamane, pasaże – według materiału nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” i innych podręczników w liczbie określonej przez nauczyciela.

6 etiud.

4 utwory z towarzyszeniem fortepianu.

Wszystkie problemy techniczne według materiału nauczania.

Program egzaminu promocyjnego.

Jedna gama (durowa lub mollowa) przez dwie oktawy oraz tercje łamane i pasaże.

Jedna etiuda.

Jeden utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu.

Sonata – cz. I i II lub III i IV.

SZÓSTA KLASA

Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne

Artikulacja:

Detache, martele, legato, spiccato, sautille – w tempie allegro, ze zmianami pozycji.

Dwudźwięki:

Legato po 2 -4 dźwięków w tempie umiarkowanym.

Uczniowie mniej zaawansowani mogą wykonywać dwudźwięki techniką przygotowawczą.

Pozycje:

Doskonalenie łączy wszystkich pozycji (I – VII).

Doskonalenie grania w pozycji kciukowej.

Ozdobniki:

Tryl, mordent, obiegnik, przednutka krótka i długa.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy durowe i mollowe do trzech znaków przykluczowych przez dwie lub trzy oktawy – grane różną artykulacją, również legato po osiem dźwięków.

Tercje łamane.

Pasaże – w przewrotach.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę (cz. II)
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę (c.d.)
- O. Sevcik – Ćwiczenia na prawą rękę
- K. Wiłkomirski – Ćwiczenia na lewą rękę
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Dwudźwięki na wiolonczelę

Etiudy

- S. Lee – Etiudy wybrane z op. 31 i 131 (PWM)
- J. Dotzauer – Etiudy cz. I (PWM)
- F. A. Kummer – Etiudy (c.d.)
- J. Merk – 20 etiud (PWM)

- L. Grigoryan – Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- L. v. Beethoven – Sonatina i romans
- B. Marcello – Sonaty (c.d.)
- A. Vivaldi – 6 sonat
- A. Caporale – Sonata d-moll (dwie części)
- A. Vivaldi – Koncert a-moll (cz. I lub II i III)
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności - według uznania nauczyciela.

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Wszystkie gamy, tercje łamane, pasaże, dwudźwięki – według materiału nauczania.

3 etiudy.

3 utwory z towarzyszeniem fortepianu.

PROGRAM EGZAMINU PROMOCYJNEGO

Jedna gama (durowa lub mollowa) przez trzy oktawy do trzech znaków przykluczowych oraz odpowiednie tercje łamane, pasaże i dwudźwięki.

Jedna etiuda.

Forma cykliczna do wyboru:

- Sonata – dwie kontrastujące części
- Koncert (cz. I lub II i III)
- Wariacje

Jeden utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu.

CYKL CZTEROLETNI

KLASA PIERWSZA

Zagadnienia techniczne i wiadomości teoretyczne

Dobór instrumentu o odpowiedniej dla ucznia wielkości, zaopatrzonego w czysto brzmiące struny oraz właściwej długości smyczka.

Zapoznanie ze składowymi częściami wiolonczeli i smyczka.

Znajomość zasad czyszczenia i konserwacji wiolonczeli i smyczka.

Poznanie roli poszczególnych elementów instrumentu i smyczka w procesie powstawania dźwięku.

Podstawowe wiadomości z zakresu historii wiolonczeli.

Prawidłowa postawa przy grze, trzymanie instrumentu, punkty oparcia, umiejętność dobrania właściwej długości nóżki do wzrostu grającego.

Prawidłowe ułożenie aparatu gry prawej ręki – uchwyt smyczka.

Prowadzenie smyczka po strunach – umiejętność wydobywania dźwięku przy zachowaniu swobodnego aparatu gry.

Prawidłowe ułożenie aparatu gry lewej ręki.

Działanie palców lewej ręki.

Aplikatura w I pozycji. Nazwy dźwięków.

System notacji muzycznej. Pięciolinia, linie dodane, klucz basowy, nuty i pauzy.

Zasadnicze oznaczenia tempa i dynamiki.

Oznaczenia kierunku smyczka, oznaczenie legato.

Artykulacja:

Gra dolną i górną połową smyczka, gra całym smyczkiem.

Detache – również ósemkami.

Martele.

Staccato – ćwierćnutami i ósemkami.

Legato – po 2,3,4 dźwięki w tempie umiarkowanym, ze zmianą strun.

Rytmika:

Wartości nut i pauz: ćwierćnuta, półnuta, cała nuta, półnuta z kropką, ósemka, ćwierćnuta z kropką i ósemka, szesnastki, triole.

Dynamika:

W granicach piano – mezzoforte.

Pozycje:

I pozycja – układ wąski i szeroki.

Półpozycja.

II pozycja podwyższona.

Gra w pozycji i ze zmianą pozycji.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy durowe: G, A, F, B, Es w jednej oktawie, gamy C, D w dwóch oktawach.

Gamy molłowe: c, a, h w jednej oktawie.

Odpowiednie tercje łamane i pasaże.

Tempo umiarkowane.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. I
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę

Etiudy

- Etiudy ze szkół na wiolonczelę
- S. Lee - 40 łatwych etiud w I pozycji op. 70
- L. Grigoryan – Etiudy
- K. Wiłkomirski - Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- 6 utworów z różnych zbiorów
- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę (utwory z towarzyszeniem fortepianu według uznania nauczyciela)
- H. Schlemuller – 20 łatwych utworów op. 19 (wyd. Zimmermen)
- Inne utwory dowolne o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Znajomość nut i dźwięków w I pozycji i półpozycji.

Znajomość znaków i oznaczeń muzycznych przewidzianych w programie nauczania.

Wszystkie problemy techniczne według programu nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” w liczbie określonej przez nauczyciela.

Gamy, tercje łamane, pasaże – według materiału nauczania (z pamięci).

10 etiud.

4 utwory dowolne.

Uczeń powinien stosować właściwy podział smyczka, grać intonacją poprawną i dźwiękiem czystym.

Program przesłuchania promocyjnego.

Jedna gama (durowa lub molłowa), tercje łamane, pasaże.

Jedna etiuda.

Dwa utwory dowolne z towarzyszeniem fortepianu.

KLASA DRUGA

Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne

Artikulacja:

Doskonalenie detache w różnych częściach smyczka.

Martele – ćwierćnutami i ósemkami tempie umiarkowanym.

Legato : 4 – 8 szesnastek w tempie umiarkowanym.

Arpeggio na trzech i czterech strunach legato w tempie umiarkowanym.

Pozycje:

IV pozycja.

Flażolety naturalne.

III pozycja.

II pozycja.

Gra w pozycjach i ze zmianami pozycji.

Dwudźwięki:

Łatwe dwudźwięki – oktawa, tercja, seksta.

Rytmika:

Synkopa ćwierćnutowa i ósemkowa.

Rytm punktowany.

Dynamika:

Kształtowanie dźwięku w granicach pianissimo – forte oraz crescendo i decrescendo.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy do trzech znaków przykluczowych w obrębie dwóch oktaw z zastosowaniem różnych rodzajów artykulacji (również po cztery legato), w tempie umiarkowanym.

Odpowiednie do gam tercje łamane i pasaże.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę (cz. I)
- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę (cz. II)
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże

Etiudy

- K. Wiłkomirski – 12 etiud (dokończenie)
- J. Dotzauer – Etiudy (PWM – z. I)
- S. Lee – Etiudy wybrane op. 31 i 131 (PWM)
- L. Grigoryan – Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- J. B. Breval – Trzy łatwe sonaty (jedna część – według uznania nauczyciela)
- B. Romberg – Sonata B-dur (cz. I)
- B. Romberg – Sonata e-moll
- N. Bakłanowa – Melodyjne ćwiczenia
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Wszystkie problemy techniczne według materiału nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” i innych podręczników w liczbie określonej przez nauczyciela.

Gamy, tercje łamane, pasaże – według materiału nauczania.

6 etiud.

4 utwory z towarzyszeniem fortepianu.

Program egzaminu promocyjnego.

Jedna gama (durowa lub mollowa), tercje łamane, pasaże.

Jedna etiuda z zastosowaniem I,II,III,IV pozycji.

Dwa utwory z towarzyszeniem fortepianu.

TRZECIA KLASA

Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne

Artykulacja:

Doskonalenie detache, martele, legato – na różnych strunach.

Zapoznanie ucznia z techniką smyczka skaczącego – spiccato, sautille.

Pozycje:

V, VI, VII – gra w pozycjach i ze zmianami pozycji.

Technika kciuka – ćwiczenia wprowadzające.

Dwudźwięki:

Tercje, seksty – techniką przygotowawczą.

Akordy:

Łatwiejsze akordy trzygłosowe.

Klucz tenorowy.

Nauka wibracji.

Nauka strojenia instrumentu.

Ozdobniki:

Przednutka długa i krótka, mordent, obiegnik, tryl.

Dynamika:

W granicach pianissimo – forte, crescendo i decrescendo w grze legato.

Kształtowanie dźwięku pod względem barwy i nasilenia.

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Do trzech znaków przykluczowych.

Tercje łamane i pasaże – przez dwie oktawy.

Gamy grane różną artykulacją. Również legato po osiem dźwięków.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Szkoła na wiolonczelę cz. II
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- K. Wiłkomirski – Ćwiczenia na lewą rękę
- O. Sevcik – Ćwiczenia na prawą rękę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże
- Z. Wojciechowska – Dwudźwięki na wiolonczelę

Etiudy

- J. Dotzauer – Etiudy z. I (PWM)
- S. Lee – Etiudy wybrane op. 31 i 132 (PWM)
- F. A. Kummer – 10 etiud
- D. Kabalewski – Etiudy
- L. Grigoryan – Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- N. Bakłanowa – Melodyjne ćwiczenia
- P. Czajkowski – 15 utworów
- A. Chaczaturian – Andantino
- B. Marcello – Sonata (ze zbioru sonat)
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Wszystkie problemy techniczne według programu nauczania.

Ćwiczenia ze „Szkół” i innych podręczników w liczbie określonej przez nauczyciela.

6 etiud.

4 utwory z towarzyszeniem fortepianu.

Program egzaminu promocyjnego.

Jedna gama (durowa lub mollowa) przez dwie oktawy oraz tercje łamane, pasaże i dwudźwięki techniką przygotowawczą.

Jedna etiuda.

Jeden utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu.

Do wyboru:

- Sonata – cz. I i II lub III i IV
- Koncert – cz. I lub II i III

CZWARTA KLASA**Zadania techniczne i wiadomości teoretyczne****Artikulacja:**

Detache, martele, legato, spiccato, sautille – w tempie szybkim, ze zmianami pozycji.

Pozycje:

Doskonalenie łącheń wszystkich pozycji (I – VII).

Doskonalenie grania w pozycji kciukowej.

Dwudźwięki:

Legato po 2 – 4 dźwięków w tempie umiarkowanym.

Ozdobniki:

Tryl, mordent, obiegnik, przednutka długa i krótka (c. d.).

Gamy, tercje łamane, pasaże:

Gamy durowe i mollowe do trzech znaków przykluczowych przez dwie lub trzy oktawy - grane różną artykulacją, również po osiem legato.

Tercje łamane.

Pasaże w przewrotach.

REPERTUAR

Szkoły i ćwiczenia

- M. Międlar – Skoła na wiolonczelę cz. II
- L. Marderowski – Szkoła na wiolonczelę
- K. Wiłkomirski – Ćwiczenia na lewą rękę
- O. Sevcik – Ćwiczenia na prawą rękę
- A. Ł. Schmar – Gamy i ćwiczenia na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Gamy i pasaże na wiolonczelę
- Z. Wojciechowska – Dwudźwięki na wiolonczelę

Etiudy

- S. Lee – Etiudy wybrane z op. 31 i 131
- J. Dotzauer – Etiudy z. I (PWM)
- F. A. Kummer – 10 etiud
- D. Kabalewski – Etiudy
- J. Merk – 20 etiud
- L. Grigoryan - Etiudy

Utwory z towarzyszeniem fortepianu

- L. v. Beethoven – Sonatina i romans
- B. Marcello – Sonaty
- A. Vivaldi – Sonaty
- A. Caporale – Sonata d-moll (cz. I, III, IV)
- A. Vivaldi – Koncert a-moll (cz. I lub II i III)
- G. Goltermann – Etiuda – kaprys
- Inne utwory o podobnym stopniu trudności – według uznania nauczyciela

Materiał do opracowania w ciągu roku.

Wszystkie problemy techniczne według materiału nauczania.

3 etiudy.

3 utwory z towarzyszeniem fortepianu.

PROGRAM EGZAMINU PROMOCYJNEGO.

Jedna gama (durowa lub mollowa) przez trzy oktawy (do trzech znaków przykluczowych) oraz odpowiednie tercje łamane, pasaże, dwudźwięki.

Jedna etiuda.

Forma cykliczna do wyboru:

- Sonata – dwie kontrastujące części.
- Koncert (cz. I lub II i III)
- Wariacje

Jeden utwór dowolny z towarzyszeniem fortepianu.

FORMA SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIA, ROLA I KRYTERIA OCENY UCZNIA

- popisy (audycje klasowe, sekcyjne, szkolne, pozaszkolne, koncerty)
- przesłuchania
- egzaminy
- przesłuchania CEA o różnym zasięgu
- konkursy (szkolne, regionalne, ogólnopolskie, międzynarodowe)
- dokonywanie nagrań z występów ucznia i analizowanie stopnia zrealizowanych przez niego założeń artystycznych

Sposób oceniania ma wpływ na stosunek ucznia do przedmiotu, a więc także na efektywność nauczania. W opinii nauczycieli ocenianie kształtujące motywuje dzieci do dalszej, skutecznej nauki. Należy docenić wszelką aktywność ucznia oraz wziąć również pod uwagę wysiłek wkładany przez niego w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć artystycznych.

Podstawowymi kryteriami oceny jest:

- spełnienie wymagań edukacyjnych w danym roku nauki
- postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych i muzycznych
- opanowanie repertuaru
- wykonanie programu z pamięci
- jakość wykonania artystycznych
- systematyczność i pilność ucznia w nauce
- stopień przygotowania ucznia do zajęć
- bieżąca praca ucznia podczas zajęć

Pracę ucznia ocenia się według następujących kryteriów:

- **ocenę celującą** otrzymuje uczeń, będący laureatem konkursów i przesłuchań, prezentuje grę bezbłędną muzycznie i technicznie oraz ciekawą artystycznie. Ponadto wykazuje się nienaganną i wzorową postawą w zakresie kultury osobistej oraz poszanowania instrumentów i mienia szkolnego,
- **ocenę bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który prezentuje grę bezbłędną technicznie i muzycznie, opanował zakres materiału obowiązujący w danej klasie wykonał program w całości z pamięci,
- **ocenę dobrą** otrzymuje uczeń, który opanował materiał nauczania danej klasy według obowiązującego programu, i prezentuje grę poprawną technicznie i muzycznie,
- **ocenę dostateczną** otrzymuje uczeń, który wykonał program z niedociągnięciami muzyczno–technicznymi, intonacyjnymi i pamięciowymi, lecz opanował grę na instrumencie umożliwiającą postępy w dalszej nauce przy systematycznej pracy,
- **ocenę dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który nie opanował minimum programowego w danej klasie, jego wykonanie utworów charakteryzuje

się brakami techniczno–muzycznymi, jednak nie wykluczającymi postępów przy dalszej systematycznej pracy,

- **ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie opanował minimum materiału przewidzianego w programie nauczania danej klasy oraz nie rokuje nadziei na dalszy rozwój muzyczno – artystyczny nawet przy intensywnej pracy.

Uczeń wykonuje program egzaminacyjny z pamięci. W przypadku niespełnienia tego wymagania jego ocenę obniża się o jedną notę niżej.